

**Филозофски факултет
Универзитет у Београду**

На седници Наставно-научног већа Филозофског факултета у Београду, одржаној 29. јуна 2017, изабране смо у комисију за оцену и одбрану докторске дисертације „Изложбе у Југословенском павиљону на Бијеналу у Венецији (1938-1990)“ , докторандкиње Ане Богдановић. После стицања увида у дисертацију, подносимо Наставно-научном већу

Реферат о завршеној докторској дисертацији

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији:

Ана Богдановић (рођена 9. децембра 1984. године у Аранђеловцу) је дипломирала историју уметности на Филозофском факултету Универзитета у Београду 2008. године са просечном оценом 9,89 и оценом 10 на одбрани дипломског рада на тему *Визуелизација идентитета у немачком романтизму*. Мастер студије из историје уметности и визуелне културе завршила је на Универзитету Хумболт у Берлину 2011. године у оквиру програма стипендије Немачке службе за академску размену (DAAD) са просечном оценом 9,5. Мастер рада са темом *The use of Balkan myth in contemporary art* одбранила је код проф. др Шарлоте Клонк (Charlotte Klönk). Докторске студије на Одељењу за историју уметности Филозофског факултета Универзитета у Београду уписала је академске 2013/14. године, од када је ангажована као сарадник у настави на предметима из Историје модерне уметности. У звању истраживач-сарадник, које је стекла 20. 2. 2014. године, ангажована је на пројекту *Српска уметност у 20. веку: национално и Европа* Министарства просвете, науке и технолошког развоја.

Кандидаткиња је изабрана за студента генерације 2008. године на Филозофском факултету у Београду. Током школовања је добила неколико стипендија: Стипендију Фонда за развој научног и уметничког подмлатка (2007), Стипендију Слободног Универзитета (Freie Universität) у Берлину (2007), DAAD стипендију (2008), Стипендију Фондације Зоран Ђинђић (2014), Стипендију програма академске размене Basileus V Erasmus mundus (2014) у оквиру које је била на истраживачком боравку на Филозофском факултету Свеучилишта у Загребу.

Ана Богдановић је током докторских студија објавила неколико прилога у научним часописима у земљи и иностранству. У часописима категорије М51 објавила је четири изворна научна чланка:

- „Критичко читање психоанализе као историјско-уметничке методе на примеру слике У стакленој башти Eduarda Manea“, *Zbornik Seminara za studije moderne umetnosti Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu*, 9-2013, 117-128;
- „Manets Un bar aux Folies-Bergère und seine Interpretationen“, *Зборник Матице српске за ликовне уметности*, br. 41, 2013, 95-102;
- „Уметничке везе између Београда и Загреба на примеру сарадње између Групе уметника и Прољетног салона (1919-1921)“, *Зборник Народног музеја, Историја уметности, Histoire de l'art*, књ. 21, св. 2, 2014, 281-293;
- „О неколико проблема интерпретације експресионизма у визуелној уметности у Србији“, *Зборник Народног музеја, Историја уметности, Histoire de l'art*, књ. 22, св. 2, 2016, 303-322.

У иностраним часописима је објавила два научна чланка:

- „Arhivske strategije u umjetnosti post-socijalističkog vremena: Kolekcija *Trash* skulptura Mrdjana Bajića (1987-2007)“, *Život umjetnosti*, 95-2014, 30-41 (AHCI – Arts and Humanities Citation Information, WOS i SCOPUS);
- „Performing the marginal – enacting a myth. Marina Abramović and the Balkans“, *Kritische berichte - Zeitschrift für Kunst- und Kulturwissenschaften, Kapitalisierungen des Marginalen*, Heft 3.2015, 23-31 (ERIH PLUS).

Поред наведене библиографије у научној периодици, Ана Богдановић је ауторка монографије *Mrdjan Bajić – Skulptotektura/Sculptotecture*, Fondacija Vujičić kolekcija, Beograd 2013, 7-125 (srp.-fran.), ко-уредница зборника радова са националне научне

конференције *Skulptura: medij, metod, društvena praksa*, Muzej savremene umetnosti Vojvodine, Novi Sad 2016 и ко-ауторка текста „New Perspectives on the Socialist Past - Notes on the Potential of Generational Experiences in Dialog“ са Ulrike Gerhardt у монографији *Art in the periphery of the center*, ур. Ch. Benhnke, C. Kastelan, V. Knoll и U. Wuggenig, Sternberg Press, Berlin 2015, 198-208. Учествовала је на више националних и међународних научних конференција.

Докторска дисертације Ане Богдановић под насловом „Изложбе у Југословенском павиљону на Бијеналу у Венецији (1938-1990)“ обухвата 175 страна текста, списак извора и литературе и 45 илустрација. Дисертација је у потпуности урађена према одобреној пријави.

2. Предмет и циљ дисертације:

Изложбама у Југословенском павиљону на Бијеналу у Венецији до сада се, осим стручне студије Желимира Кошчевића, нико систематски није бавио ни у српском ни у југословенском (бившем југословенском) простору. Стога је дисертација „Изложбе у Југословенском павиљону на Бијеналу у Венецији (1938-1990)“ прво научно дело на ту важну тему, која подразумева суштину државних репрезентација у иностранству и умногоме указује на облике различитих политичких уплива на велика државна уметничка представљања. Ауторка је темељно и стрпљиво истражила до сада неистражене архиве (када је реч о овој теми) Бијенала у Венецији, Архива Југославије и Архива Народног музеја у Београду, многобројну другу музејску документацију, изворне каталоге изложби те старију и новију стручну и научну литературу.

Циљ ове оригиналне и неистраживане теме је давање јасног, прецизног, научно егзактног увида у изложбе Југословенског павиљона у Венецији, на основу чега се даље могу извући закључци о методама функционисања државних уметничких презентација и упливима власти на културну политику и културу и уметност начелно.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању:

Водећа хипотеза, која је темељно научно потврђена, а сама тема претходно исцрпно истражена путем архивске грађе (до сада углавном некоришћене за потребе поменуте теме), потом и релевантних извора и литературе је:

Југословенски наступи на Бијеналу у Венецији заузимају доминантно место у конституисању различитих репрезентацијских модела југословенске уметничке савремености у међународним оквирима. Репрезентацијски модели који се конструишу кроз ове изложбе условљени су актуелним стремљењима културне политике југословенске државе која су се у периоду 1938-1990 представљала на Бијеналу у Венецији. Тако се југословенски наступи на Бијеналу у Венецији могу сматрати доминантно официјелним, и државно репрезентацијским. У њиховом конституисању државна политика и културна политика имале су преовлађујућу улогу. Ово се у послератном периоду најбоље показало на афери око Бијенала 1976. године и бирократско-политичким деловањем Комисије Међурепубличког координационог одбора за културну сарадњу са иностранством, када је интервенцијом председника државе нађен компромис, те Југословенски павиљон ипак отворен.

Водећа хипотеза подразумева и следеће закључке: а) На концепцију изложби у Југословенском павиљону на Бијеналу у Венецији, поред културно-политичких детерминанти, до извесне границе утичу и комесари изложби (проминентни актери уметничког света у Југославији – директори и представници музејских институција, истакнути ликовни критичари) на основу својих методолошких позиција и стручних наклоности према одређеним тенденцијама у савременим уметничким кретањима.

б) Изложбе у Југословенском павиљону на Бијеналу у Венецији у периоду 1938-1966. године рефлектују генезу сложеног процеса увођења и институционализације модернизма на југословенском простору. Овај процес се кроз југословенске изложбе на Бијеналу у Венецији одиграва у специфичној ситуацији дијалога између локалног (југословенског) и глобалног света уметности.

в) Југословенско учешће на Бијеналу у Венецији у периоду 1968-1990. године упућује на полицентричну и идејно хетерогену физиономију институционалног света уметности у земљи који карактеришу амбивалентна, неретко супротстављена разумевања савремених уметничких токова изражена кроз концепцијска решења изложби у Југословенском павиљону на Бијеналу. Карактер изложби кретао се од омиљених панорамских, ревијалних, преко тематских, до самосталних које су уведене крајем осамдесетих година 20. века.

4. Кратак опис садржаја дисертације:

Дисертација садржи 6 поглавља са потпоглављима. У сваком се консеквентно, систематично и логично развијају тезе о карактеру југословенских учешћа на Бијеналу у Венецији 1938-1990. Ауторка, полазећи од историографске основе, вешто анализира тему користећи елементе музеологије, друштвене историје уметности и аналитичке теорије уметности. Садржај богат новим истраживањима, први пут објављеном архивском грађом и луцидном интерпретацијом се састоји од следећих целина:

1. Уводна разматрања

1.1. Југославија и Међународна изложба уметности Бијенале у Венецији:

дефиниција хронолошких и контекстуалних оквира

1.2. Актуелно стање истраживања

1.3. Методолошка скица: тезе о историји изложби

1.4. Бијенале у Венецији од оснивања до 1938. године: кратак историјски преглед развоја изложбене манифестације и њене рецепције у југословенској јавности

2. Краљевина Југославија на Бијеналу у Венецији 1938-1940

2.1. Културно-политичке околности укључивања Краљевине Југославије у оквиру Бијенала у Венецији

2.2. Изградња и аквизиција Павиљона Југославија 1938. године

2.3. Југословенски павиљон на Бијеналу у Венецији 1938. и 1940. године:

оквири изложбене концепције

- 2.4. Модел репрезентације југословенске модерне уметности на Бијеналу у Венецији 1938. и 1940. године
3. Послератни модернизам и изложбе у Југословенском павиљону од 1948. до 1966. године
  - 3.1. Обнова активности Бијенала у Венецији након Другог светског рата и југословенска партиципација 1948. и 1950. године
  - 3.2. Југославија на Бијеналу у Венецији 1952. и 1954. године: на трагу модернистичког модела репрезентације
  - 3.3. Савезна комисија за културне везе са иностранством и њена улога у југословенским наступима на Бијеналу у Венецији у периоду од 1956. до 1966. године
  - 3.4. Изложбе у Југословенском павиљону од 1956. до 1966. године: домети и недоследности модернистичког модела репрезентације
4. После модернизма: југословенски наступи на Бијеналу у Венецији од 1968. до 1980. године
  - 4.1. Оквири југословенске партиципација од 1968. до 1980. године: критике и нове процедуре
  - 4.2. Југословенски наступи на Бијеналу од 1968. до 1972. године: протести, тензије и трансформације
  - 4.3. Југославија на Бијеналу у Венецији 1976. године: нове уметничке праксе у систему културне бирократије
  - 4.4. Југословенске изложбе 1978. и 1980. године: два одговора на тематске оквире Бијенала у Венецији
5. Око постмодернизма: изложбе у Југословенском павиљону од 1982. до 1990. године
  - 5.1. Продор постмодернизма на Бијеналу у Венецији 1980. године

5.2. Изложбе у Југословенском павиљону 1982. и 1984. године: трансформације искуства седамдесетих година у контексту уметности „нове представе“

5.3. Југославија на Бијеналу 1986. године: рецепција постмодернизма

5.4. Изложбе у Југословенском павиљону 1988. и 1990. године: криза актуелности

6. Закључна разматрања

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације:

Докторандкиња Ана Богдановић је, како је претходно речено, први пут поткрепљено и прецизно анализирао изложбе у Југословенском павиљону на Бијеналу у Венецији у периоду 1938-1990, као и сложене политичке, друштвене и уметничке услове њихових формирања. Допринос ове оригинална и неистраживане теме је давање јасног, прецизног, научно егзактног увида у изложбе Југословенског павиљона у Венецији, на основу чега се даље могу извући закључци о методама функционисања државних уметничких презентација и упливима власти на културну политику и културу и уметност начелно. Стога даје нови допринос историјсконаучној мисли и научним тезама о сложености увезаности уметности и политике, како у предратном периоду (1938-1940), тако и у послератном.

6. Закључак:

Дисертација Ане Богдановић писана је вично, логично и прецизно, са запаженим даром за језгровито историјско и теоријско критичко мишљење. Представља оригинално научно дело, прво у овој врсти (теми) и по свему је урађена према одобреној пријави докторске дисертације.

Стога са великим задовољством закључујемо да су се стекли услови за одбрану дисертације, па предлажемо Наставно-научном већу Филозофског факултета да овај реферат усвоји.

Потписи чланова комисије:

Проф. др Лидија Мерник, ментор

Проф. др Симона Чупић

Доц. др Сарита Вујковић, Академија умјетности,
Универзитет у Бањој Луци, Бања Лука